

وفاق ملی؛ هم استراتژی، هم تاکتیک

«اعتماد» گزارش می‌دهد

جریان سیاسی و برخی چهره‌ها و فعالان این حوزه طی 4 دهه گذشته یک راهبرد را برای حیات خود در نظر گرفتند؛ تنش و درگیری. از این جهت وفاق ملی می‌تواند هم در چارچوب استراتژی و هم به عنوان تکنیک کشور را از این فضا خارج کند

گروه گزارش

محمدجواد ظریف، معاون راهبردی رییس دولت چهاردهم از برگزاری نخستین همایش ملی وفاق ملی توسط معاونت راهبردی در همکاری با نهاد ریاست‌جمهوری، اعضای دولت چهاردهم، اندیشکده‌ها و جامعه مدنی خبر داده است. به نظر می‌رسد این اقدام برای تبیین بیشتر شعار محوری مسعود پزشکیان رییس دولت چهاردهم در راستای اجرای حقیقی وفاق ملی است.

دبیرخانه برگزاری این همایش نیز اعلام کرده وفاق ملی که توسط رییس‌جمهوری به عنوان ایده محوری دولت چهاردهم مطرح شده است، هنوز از حیث بنیان‌های نظری و مفهومی و البته مصادیق و اقتضائات عملی، برای بخشی از شهروندان و صاحب‌نظران مبهم است. در عین حال، این

ایده استعداد غنی شدن و ساختن دستاوردهایی در جهت حل مسائل کشور و بسط خیر همگانی ایرانیان دارد. «دبیرخانه وفاق ملی» در معاونت راهبردی ریاست جمهوری می‌کوشد با جلب همکاری طیف وسیع و متنوعی از صاحب‌نظران و اندیشمندان و تصمیم‌سازان کشور ایده «وفاق ملی» را غنی‌تر و عملاً پر دستاوردتر سازد. با روی کار آمدن دولت مسعود پزشکیان و تأکید او بر مساله وفاق ملی این سوال در اذهان عمومی و رسانه‌ها به صورت مکرر طرح شد که مساله وفاق ملی قرار است به صورت يك راهبرد و استراتژی در دستور کار دولت باشد یا به مثابه يك تاکتیک. به نظر می‌رسد وفاق ملی در شرایط کنونی می‌تواند در هر دو چهارچوب تعریف و به کار آید. نخستین شاهد این موضوع عبور از بحرانی است که طی 4 دهه گذشته به صورت پنهان بخش‌های مختلفی از کشور و رخدادها را تحت تأثیر قرار داده است. جریان سیاسی و برخی چهره‌ها و فعالان این حوزه طی 4 دهه گذشته يك راهبرد را برای حیات خود در نظر گرفتند؛ تنش و درگیری. از این جهت وفاق ملی می‌تواند هم در چارچوب استراتژی و هم به عنوان تکنیک کشور را از این فضا خارج کند. واقعیت امر این است که وفاق ملی به عنوان يك استراتژی توانست فضا و اتمسفر گفت‌وگو را در کشور احیا و به مثابه يك تاکتیک می‌تواند راهکارهای عملی برای عبور از بحران تنش و درگیری را در دستور کار قرار بدهد.

خلع سلاح حامیان درگیری با وفاق ملی

استراتژی وفاق ملی در دولت پزشکیان بدون شك می‌تواند به شکل بی‌سابقه‌ای نیروهای تندرو و حامیان همیشگی دعوا و درگیری سیاسی را در اقلیتی حصار کشیده قرار دهد. داریوش قنبری، عضو شورای مرکزی حزب مردم‌سالاری در این باره در شهریور سال جاری در گفت‌وگو با ایسنا، با اشاره به پرهیز دولتمردان از پرداختن به حاشیه‌ها، با بیان این که «آقای پزشکیان زمانی که کاندیدای انتخابات ریاست جمهوری بودند و حتی قبل از اینکه رییس‌جمهور شوند بر مساله وفاق ملی تأکید داشتند. در مقام عمل نیز این وفاق را مورد توجه قرار دادند»، گفت: «افرادی تندرو که منافع آنان در ستیز تعریف شده در تلاش هستند تا استراتژی وفاق ملی را به چالش بکشند. وی اظهار کرد: رییس‌جمهور تا به امروز سعی کرده تا بر اساس این وفاق حرکت کند. ما شاهد هستیم که این بحث وفاق نیز از طرف برخی از گروه‌ها و افراد تندرو که منافع آنان در ستیز تعریف شده، به چالش کشیده شده است. آنهایی که منافع آنان در ستیز تعریف شده خیلی به چارچوب وفاق تن نخواهند داد و تلاش می‌کنند تا به نوعی دولت را به

چالش بکشند. این افراد احساس می‌کنند که اگر چوب لای چرخ دولت گذاشته و چالشی برای دولت ایجاد کنند، این می‌تواند منافع آنان را تامین کند.»

او با اشاره به این راهبرد همچنین تاکید کرد: « به هر حال این افراد اثبات خود را به نوعی در نفي ديگران مي‌بينند. این افراد دنباله‌های همان گفتمان خالص‌سازی یا گفتمان نفي ديگران هستند که هنوز هم وجود دارند. این افراد به راحتی با گفتمان وفاقي که رییس‌جمهور و دولت چهاردهم به دنبال آن است کنار نخواهند آمد و تلاش خواهند کرد تا چوب لای چرخ دولت گذاشته و مانع اهدافی شوند که در راستای وفاق مورد توجه دولت است.»

اقلیت تنش‌زا در مقابل اکثریت متحد

مسعود پزشکیان در برهه زمانی معرفی کابینه به مجلس دوازدهم با استفاده از راهبرد و استراتژی وفاق ملی توانست از يك سد بزرگ عبور کند. راهبرد پزشکیان در این شرایط استفاده از نیروهایی در درون کابینه پیشنهادی بود که نوعی از وفاق را تداعی کند. اگرچه برخی از ترکیب کابینه ناراضی بودند و حتی اتهام سهمیه‌بندی را به کابینه پیشنهادی وارد کردند اما همین راهبرد بسان يك تاکتیک در چینش کابینه به کار آمد و توانست تجلی رای اعتماد کامل مجلس اصولگرا به کابینه پیشنهادی باشد. سعید شریعتی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب در زمان بررسی صلاحیت وزرای پیشنهادی پزشکیان در گفت‌وگویی با پایگاه خبری انتخاب با بیان اینکه «شعار تشکیل دولت وفاق ملی يك تاکتیک از سوی پزشکیان نیست»، تاکید کرده بود که «قاعدتا آقای پزشکیان سیاست تشکیل دولت وفاق ملی را به عنوان يك استراتژی انتخاب کرده و تاکتیک نیست. ایشان با يك مرحله شکست خوردن از استراتژی خود عقب نمی‌نشینند. انتظار افکار عمومی و حامیان آقای پزشکیان از مجلس و هیات ریسه مجلس و نهاد قدرت این است که چالشی ایجاد نکنند.» وی در این باره تاکید کرده که «همه میدانند که پزشکیان با ملاحظه این لیست را به مجلس داده تا سازمان قدرت در این مقطع، دست پزشکیان را رد نکنند. با توجه به این بالانسی که پزشکیان در معرفی کابینه طراحی کرده و با انتقادات بسیاری هم مواجه شده، انتظار می‌رود که اگر مساله نهاد قدرت و مجلس موضوع وفاق ملی است، از کابینه حمایت کنند.» علاوه بر این شریعتی نکته بسیار مهمی درباره نحوه نگاه دولت به مقوله وفاق ملی را نیز در این گفت‌وگو بیان کرد و گفت: « آقای پزشکیان اگر يك دهن‌کجی از مجلس ببیند، استراتژی دولت وفاق ملی را کنار نمی‌گذارد. کسی که

شعار عدم دعوا دارد، خودش را در ابتدای کار وارد دعوا نمی‌کند.»

وفاق ملی؛ تاکتیک هوشمندانه نیروهای کشوری و لشکری

در میان تمام تصاویر منتشرشده از پرواز موشک‌های ایرانی بر فراز آسمان سرزمین‌های اشغالی و يك ویدئوی بسیار مهم توجه‌های زیادی را به خود جلب کرد؛ انتشار تصاویر گفت‌وگویی سردار سلامی و مسعود پزشکیان بعد از پرتاب موشک‌ها به‌طور مشخص نشان از ایجاد وفاقی بین نیروهای لشکری و کشوری است که در دوره‌های قبل کم‌سابقه بوده است و اگرچه همیشه در سیاست‌های کلانی همچون پاسخگویی نظامی و غیرنظامی به رژیم متخاصمی مثل اسرائیل يك اتحاد نظر و تصمیم‌گیری در بالاترین سطوح حاکمیت برقرار بوده است اما این شیوه نشان دادن ایجاد هماهنگی و همدلی بین سپاه و دولت رویکرد قابل توجهی است که مخاطبان خاص خود را در داخل و خارج از کشور دارد. در داخل کشور مخاطبانی از جنس چهره‌هایی از نمایندگان مجلس، برخی فعالان سیاسی و حتی صداوسیما که در روزهای اخیر بارها و بارها دولت را زیر ضربات خود گرفتند و مدعی شدند که تعلق «دولت» و مشخصاً شخص «مسعود پزشکیان» و «محمد جواد ظریف» در پاسخگویی به ترور اسماعیل هنیه در تهران منجر به ترور حسن نصرالله در لبنان شده است و حتی کار به جایی رسید که نماینده مجلس روی آنتن زنده تلویزیون گفت اگر جلیلی رییس‌جمهور بود، نصرالله ترور نمی‌شد!

فراموش نکنیم که کمی قبل از عملیات وعده صادق 2 علیرضا پناهیان در يك سخنرانی در تجمعی با لحنی تند از تاخیر در پاسخگویی به اسرائیل شکایت کرد و مشخصاً مسوولان رده بالای سپاه و دولت را مخاطب قرار داد کما اینکه در ویدئویی که از پناهیان در روزهای اخیر منتشر شده بود او در سخنرانی از مواضع دولت و سپاه در مواجهه با رژیم اسرائیل شکایت کرد و خواهان پاسخگویی بابت تاخیر شد.

انتشار ویدئویی از گفت‌وگویی فرمانده سپاه با رییس‌جمهور در ساعات اولیه بعد از اجرای عملیات نشان داد که با تاکتیک وفاق ملی که توسط دولت و سپاه ایجاد شده هر دو در اجرای يك عملیات نظامی در هماهنگی کامل هستند.

از توییت رضا رشیدپور درباره این موضوع هم یاد کنیم؛ «فرهنگ ما ایرانی‌ها خیلی جذابه. فکر کن وسط پرتاب صدها موشک، فرمانده سپاه تلفنی به رییس‌جمهور می‌گه بچه‌ها سلام می‌رسونن، بچه‌ها آقای دکتر هم سلام می‌رسونن». در این نمونه روشن است که وفاق ملی بسان يك تاکتیک

توانست بحران رسانه‌ای که برخی تندروها در روزهای اخیر ایجاد کرده و نوک پیکان انتقاد را به سمت دولت گرفته بود، خنثی کند.

تحقق مطالبات مردمی با تاکتیک وفاق ملی

دو موضوعی که در زمان انتخابات به شدت از جانب پزشک‌یان مورد تأکید و البته از جانب رای‌دهندگان نیز مورد مطالبه بود موضوع فیلترینگ و بحث گشتهای ارشاد و آئینده لایحه حجاب بود. اگرچه موضوع فیلترینگ کماکان مشکل جدی کشور است و حتی نقدهایی به دولت در تعلق در این زمینه وارد شده است اما در يك دید کلان در بحث فیلترینگ صحبت‌هایی که در مجلس درباره وزیر ارتباطات شد، نشان داد که يك اجماع کلی شکل گرفته است که فیلترینگ ناکارآمد است و فیلترشکن‌ها عملاً باعث گران شدن اینترنت و بی‌کیفیت شدن آن شده است. این مساله حتی مورد تأکید نمایندگان اصولگرای مجلس دوازدهم نیز قرار گرفته است و از دولت مطالبه چاره‌اندیشی و حذف فیلترینگ را دارند. بنابراین، کشور در حال رسیدن به يك اجماع درباره فیلترینگ است. به خصوص که جهت‌گیری دولت اگر توسعه زیرساخت‌های ارتباطات و شبکه‌های اطلاعات باشد، خود به خود این مساله هم حل می‌شود و این‌آزایی که ملت می‌بینند برطرف می‌شود. این رویه نیز نشان می‌دهد که استفاده از وفاق ملی به عنوان يك تاکتیک می‌تواند در حل مساله فیلترینگ با صبر و حوصله و در يك فضای به دور از حواشی سیاسی کارآمد باشد. مساله [گشت ارشاد] حجاب هم می‌تواند با همین تاکتیک قابل پیگیری باشد. برخی از فعالان سیاسی تأکید دارند که «مهم این است که دولت پزشک‌یان اقدامی درباره تشدید این ماجرا نمی‌کند» اما به جز این اظهارات پزشک‌یان در نشست خبری او در مواجهه با اظهارات یکی از خبرنگاران مبنی بر حضور گشتهای ارشاد در خیابان نیز نشان می‌دهد که دولت با تاکتیک وفاق ملی در حال حل و فصل این مساله است. این راهکار می‌تواند در مورد اصلاح لایحه حجاب از طریق ارائه لایحه‌ای به مجلس برای اصلاح آن بعد از نهایی و قانون شدن در دستورکار باشد کما اینکه روز گذشته لایحه اصلاح قانون به‌کارگیری افراد در مشاغل حساس که با سرعت در دولت سیزدهم تصویب شده بود و رویکردی سیاسی داشت، از جانب دولت پزشک‌یان به مجلس اراده شده است.

موارد بسیاری دیگری نیز در روزهای اخیر رخ داده که نشان از انتخاب استراتژی وفاق ملی توسط بخش‌های مختلف حاکمیت است. بنابراین شعار وفاق ملی می‌تواند يك شعار راهبردی برای دولت چهاردهم باشد که اگر فرصتی به دولت چهاردهم داده شود طبیعتاً فضای تعامل دلپذیرتری در همه جریان‌های سیاسی به وجود خواهد آمد و فضای

کشور به سمت همدلی، همراهی و همگرایی پیش خواهد رفت. در کنار این موضوع، وفاق می‌تواند یک تاکتیک کارآمد برای عبور از مسائلی باشد که سال‌هاست گریبان جامعه را گرفته است. بدون تردید ظرفیت و پتانسیل وفاق ملی نیز در شرایطی بیش از همیشه متجلی می‌شود که این مهم در هر دو جایگاه استراتژی و راهبرد مورد توجه قرار بگیرد. این مهم جز با درس گرفتن از گذشته نیز حاصل نمی‌شود. اما اینکه اخیراً عباس عبدي در توییتی به این نکته اشاره و تاکید کرد: «با آمدن آقای پزشکیان و شعار وفاق ملی، اولین مساله كوشش براي شكل‌گيري وفاق درون ساختار قدرت بود. تاكنون نیز به نحو مطلوبی پیش رفته است. به جز رفتار صدا و سیما که همسو با این رویکرد نیست در دولت و دو قوه دیگر و نیروهای مسلح التزام به قواعد وفاق مطابق انتظارات خوب بوده است. وی افزود: نبودن وفاق در ساختار حكومتي بازتاب بسیار بدی در مردم دارد. اعتماد عمومي را زایل می‌کند، پایداری و ثبات سیاسی را از میان می‌برد، حل مشکلات پیچیده کشور را غیر ممکن می‌کند و در نهایت مشروعیت و پذیرش عمومي حكومت نزد مردم را کاهش می‌دهد. از سابقه وجود اختلافات درون ساختاری در گذشته عبرت بگیریم.»